

Avrupa Birliğı tarafından
finanse edilmektedir

HAYAT SENDE DERNEĞİ

Koruma Altında Yetişen Çocuk ve Gençlerin Yaşam Becerilerinin Güçlendirilmesinde Özne Deneyimleri Raporu

Ankara | 2025

Bu yayın, CEİDizler Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliğı tarafından finanse edilmektedir. İçeriği yalnızca Hayat Sende Gençlik Akademisi Derneği sorumluluğundadır ve her zaman Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

İçindekiler

(Okumak istediğiniz başlığa tıklayabilirsiniz.)

<u>Teşekkür</u>	<u>1</u>
<u>1.Hayat Sende Derneği</u>	<u>1</u>
<u>2.Giriş</u>	<u>2</u>
<u>3.Sosyo-Demografik Bilgilerin Analizi</u>	<u>3</u>
<u>4.Anket Sorularına Verilen Yanıtların Analizi</u>	<u>3</u>
<u>5.Sonuç</u>	<u>9</u>
<u>6.Öneriler</u>	<u>11</u>
<u>6.1.Psikolojik Destek Hizmetlerinin İyileştirilmesi</u>	<u>11</u>
<u>6.2.Karar Verme Becerilerinin Güçlendirilmesi</u>	<u>11</u>
<u>6.3.Yaşam Becerileri Eğitimi&Bireysel Yaşama Geçiş Programları.....</u>	<u>11</u>
<u>6.4.Bakım Sonrası Rehberlik&İzleme Birimlerinin Güçlendirilmesi.....</u>	<u>11</u>
<u>6.5.Personel Yeterliliği ve Çocuklarla İletişim</u>	<u>12</u>
<u>6.6.Haklar ve Sorumluluklar Konusunda Bilgilendirme</u>	<u>12</u>
<u>6.7.Denetim ve Şeffaflık</u>	<u>13</u>
<u>6.8. İzole Yaşamın Önlenmesi</u>	<u>13</u>
<u>6.9.Koruma Sisteminin Güçlendirilmesi</u>	<u>13</u>

Teşekkür

Saha araştırmasını yürüten, analiz eden ve raporu hazırlayan Rumeysa Bozdemir'e;
Deneyimleriyle bize her daim yol gösteren koruma altında yetişen gençlere çok teşekkür ederiz.

Hayat Sende Gençlik Akademisi Derneği (Hayat Sende), 2007 yılında kendileri de devlet koruması altında yetişen bir grup idealist genç tarafından kurulmuş olup devlet korumasında yetişen çocuk ve gençlerin temel yaşam becerilerini kazanmış şekilde, ayrımcılığa uğramadan hayata atılması vizyonuyla çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Derneği kuran gençler korumadan ayrıldıklarında yaşadıkları güçlüklerden yola çıkarak kendilerinden sonra korumadan ayrılacak arkadaşları için bir destek mekanizması kurmayı amaçlamışlardır.

Toplumda koruma altında yetişen çocuk alanındaki çalışmaların birçoğunun merhamet ve acıma temelli olduğu görülmektedir. Hayat Sende bu bakış açısına karşı çıkarak hak temelli bir yaklaşım savunmakta, her bireyin hak sahibi olduğu ancak bazı bireylerin toplumdaki diğer bireylere göre haklara erişimde daha çok güçlük yaşadığından yola çıkarak fırsat eşitliği amacıyla çalışmalarını yürütmektedir.

Koruma altında yetişen çocuk ve gençlerin toplumda karşılaştığı ayrımcılık, dışlanma ve etiketlenmeye karşı savunuculuk ve farkındalık çalışmaları yürütmektedir. Ayrıca dernek koruma altında yetişen ve çoklu hassasiyet yaşayan gruplara yönelik özelleşen çalışmalarda yürütmeye çalışmaktadır.

2. Giriş

Koruma altında özellikle kuruluş bakımında hayata hazırlanan çocuk ve gençlerin koruma altında bulundukları süre ve sonrasında sosyal hayata uyumda güçlüklerle karşılaşması yıllardır dile getirilen bir husustur. Bu konuda yapılabilecek çalışmaları belirlemek için öncelikle mevcut durumun sistemden yararlanan kişilerce değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle koruma altında yetişen çocuk ve gençlerin yaşam becerilerinin güçlendirilmesi için korunma ve bakım altında bulundukları süreç içerisinde duydukları ihtiyaçları belirlemek ve ihtiyaçlarına yönelik önerilerini almak amacıyla bir anket uygulanmıştır. Anket sosyodemografik bilgi formu ve 14 sorudan oluşmaktadır.

3. Sosyo-Demografik Bilgilerin Analizi

Ankete koruma altında yetişen 46 kişi katılmış olup katılımcıların %58,7'si kadın (27) ve %41,3'ü erkek (19)'lerden oluşmaktadır.

Katılımcıların yaş ortalaması 28'dir. Ankete katılan en genç katılımcı 2004 (20 yaşında) doğumlu ve en ileri yaşı katılımcı 1970(54 yaşında) doğumludur.

Katılımcıların 38'i üniversite ve üzeri (26: üniversite öğrencisi; 11: üniversite mezunu; 1: yüksek lisans öğrencisi); 4'ü ortaokul mezunu; 3'ü lise mezunu; 1'i ilkokul mezunudur. Katılımcıların %65,2'si çalışmadığını (30) ve %34,8'i yarı zamanlı veya tam zamanlı olarak çalıştığını (16) belirtmiştir.

Katılımcıların 21'i öğrenci (üniversite) olduğunu belirtirken; 12'si şu anda veya önceden devlet memuru olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların verdiği diğer yanıtlar ise "satış danışmanı, garson, bilgisayar mühendisi, fırıncı, inşaat, sosyolog, psikolog ve serbest meslek"tir. Ankete 38 il ve 7 bölgeden koruma altında yetişen bireyler katılım sağlamıştır. Katılımcılardan yalnızca 4'ü koruyucu aile yanında kalma deneyimine sahipken büyük çoğunluğu çeşitli kuruluş türlerinde kalma deneyimine sahiptir. Katılımcılar en çok yetiştirme yurdu, Çocuk Evleri, Çocuk Evleri Sitesi, Sevgi Evleri ve Çocuk Destek Merkezleri'nde kaldıklarını belirtmişlerdir. Yaş aralığı çok çeşitli olduğu için eski ve yeni bakım modelleri ve kuruluş türlerini deneyimleyen katılımcılar bulunmaktadır.

Katılımcıların 1975 ile 2023 arasında değişen yıllarda koruma altında bulunduğu, ancak çoğunluğun (32) 2005 ve sonrasında koruma altında kalmış olduğu, 22'sinin halen koruma altında olduğu görülmüştür.

4. Anket Sorularına Verilen Yanıtların Analizi

Koruma altında yetişen ve ankete katılmış olan gençlerin %57,8'i koruma altında bulunduğu süreçte psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu ancak yalnızca %28,3'ü koruma altında bulunduğu sürece psikolojik destek aldığını belirtmiştir. Psikolojik destek denilince ne demek istediğimizin anlaşılması adına soruda parantez içinde "Kurumdaki psikologla görüşme, hastanedeki psikologla görüşme" şeklinde açıklama eklenmiştir. Katılımcıların %21,7'si ise psikiyatrik destek aldığını belirtmiştir. Psikiyatrik destek denince yine ne demek istediğimizin anlaşılması adına parantez içinde "hastanedeki psikiyatristle görüşme, psikiyatrik ilaç kullanma vb." şeklinde açıklama eklenmiştir.

Katılımcıların %42,9'u korumadan ayrıldıktan sonra 2 yıl içinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Ancak hayır diyen katılımcıların yarısının halen koruma altında olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu ihtiyacın buna göre çıkan orandan daha yüksek olabileceği değerlendirilebilir.

“Koruma altındayken günlük yaşamınızda rahatsız olduğunuz bir konuyla ilgili kuruluştan biriyle (grup sorumlusu, idareci, bakım personeli vb.) rahatlıkla iletişime geçebilir miydiniz?” sorusuna katılımcıların yalnızca %35,6’sı evet demiştir. Evet diyenlerin kaldığı kuruluş türüne bakıldığında tüm kuruluş türlerinden kişilerin bulunduğu görülmüş, korumada kalma yılları ise 1994 ve 2023 arasında değişmekle birlikte çoğunlukla 2010 ve sonrasında kalanlarda yoğunlaşmaktadır. “Koruma altındayken günlük yaşamınızda değişmesini istediğiniz bir konuyla ilgili kuruluştan biriyle (grup sorumlusu, idareci, bakım personeli vb.) rahatlıkla iletişime geçebilir miydiniz?” sorusuna ise katılımcıların %40’ı evet yanıtını vermiştir. Bu soruya evet yanıtını verenlerin çok büyük çoğunluğunun bir önceki soruya da evet yanıtını verdiği görülmüştür.

Katılımcıların %55,6’sı eğitime devam etme konusunda koruma altındayken desteklendiklerini belirtmiştir. Evet yanıtını verenlerin %92’si üniversite öğrencisi veya üniversite mezunudur. Katılımcıların %44,4’ü koruma altındayken eğitime devam etmenin önemi ve sağlayacağı yararları konusunda bilgilendirildiğini belirtmiş; %42,2’si bilgilendirilmediğini ve %13,3’ü kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcılara koruma altındayken kararlarını kendileri verme durumunu 0 ile 10 arasında puanlamaları istendiğinde ortalama değer 4,3 olarak çıkmıştır. Katılımcıların yarısından fazlası 5 veya altında puan vermiştir. Katılımcılara verdikleri puanların gerekçesi sorulduğunda bazı katılımcılar kararları kendilerinin verebildiğini, bazı katılımcılarsa yaşlarının küçük olması sebebiyle kararları kendilerinin veremediğini belirtmiştir. Ancak katılımcıların çoğu kararı vermekle ilgili sürecin kendi ellerinde olmadığını altını çizmiştir. Buna göre katılımcılar yurttaki kuralların sınırlar çizdiğini, bu sınırların dar olduğunu ve kendi hayatlarıyla ilgili kıyafetten eğitim hayatına kadar çeşitli konularda söz sahibi olmadıklarını belirtmiştir. Katılımcıların ortak olarak altını çizdiği en çok tekrar eden kelime “kısıtlanma” kelimesidir. Kurumdaki çalışanların yaklaşımı ve yeterlilikleri de eleştirilmiş olup katılımcıların kullandığı “bizim yerimize” ifadesi göze çarpmaktadır.

Katılımcılardan bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Bana koyulan sınırlar içinde kendi tercihlerimi yapabildim ama koyulan sınırlar çok dardı.” Kadın, 21 yaşında

“Yurttaki hocalar, üniversite tercih listemizden tutun, giyeceğimiz kıyafete kadar karışıyorlardı. Bu sebepten ötürü hiçbir kararı kendimiz vermedik.” Kadın, 23 yaşında

“Çocuk evlerinde çocuğun isteği ve kararları önemsenmiyor.” Kadın, 22 yaşında

“Hayat hakkında pek bilgi sahibi değildik, daha çok, izole bir hayattı yurt hayatı” Erkek, 37 yaşında

“Çoğunlukla bizim karar verebileceğimiz bir durum olmuyordu maalesef. Bütün kararları bizim yerimize grup sorumlularımız verirdi.” Kadın, 22 yaşında

“Hayatımla ilgili karar vermeyi hala da bilmiyorum.” Erkek, 30 yaşında

“Kurallar kaideler çerçevesinde ne kadar kendi kararlarımızı verebiliriz ki ? Hiç.” Kadın, 22 yaşında

“Çok zorluk çektim, ne yanlışı ne doğruyu bildim.” Kadın, 40 yaşında

“Yurtta genellikle kararlar sana ait değil.” Erkek, 21 yaşında

Katılımcıların yalnızca %36,4’ü koruma altındayken öğrendikleri yaşam becerilerini korumadan ayrıldıktan sonra günlük yaşamda kullandığını belirtmiştir. Evet yanıtını verenlerin doğum tarihi ve koruma altında kaldıkları döneme bakıldığında çeşitlilik olduğu görülmüş, 1972 doğumlu ve 2003 doğumlular arasında bir dağılım olduğu görülmüştür.

Korumadan ayrıldıktan sonra kullandıkları yaşam becerilerinin hangileri olduğu sorusuna ise yemek yapma, ütü, bulaşık, insan ilişkileri, postaneye gitme, “tek başına” hayatta kalma ve mücadele etme becerileri olduğu belirtilmiştir. Bir katılımcı ise yaşam becerileri ile ilgili soruya şu şekilde yanıt vermiştir:

“Koruma altındayken dışarıdaki hayat hakkında hiç bilgi almadık. Yurttan çıkınca sudan çıkmış balık misali çabaladık.” Erkek, 37 yaşında

Katılımcılara korumadan ayrılmadan önce neyi bilmek, neyin öğretilmesini istedikleri sorulmuş en sık tekrarlanan yanıt “haklarımız” olmuştur. Katılımcılar gerek koruma altındayken gerek üniversiteye devam etmeleri gerekse korumadan ayrıldıktan sonraki süreçte ne gibi hakları olduğunun öğretilmesini ve anlatılmasını istediklerini belirtmiştir.

Sıkça tekrar eden bir diğer yanıt ise iş, gelecek planlama ve finansal konularda bilgilendirilmedir. Katılımcıların bazılarının korumadan ayrıldıktan sonra karşılaştıkları şeyler karşısında zorlandıklarını ve bu zorlukları “acılar, gerçekler” olarak tarif ettikleri görülmüştür. Ayrıca katılımcıların sıklıkla “dışarı, dışarıdaki hayat, fanus” ifadelerini kullandığı gözlemlenmiş, bu durum bazı katılımcıların koruma altında bulundukları süreci “izole ve kısıtlanmış olmak” şeklinde yorumladığı ve “dışarı” diyerek kendilerini toplumun bir parçası gibi görmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcılar, korumadan ayrıldıktan sonra hangi bilgi ve becerilere ihtiyaç duydukları sorusuna en sık “sosyal hayat/sosyalleşme” ve “insan ilişkisi” yanıtını vermiştir. Bununla birlikte, finansal konular, haklarımız, iş yaşamı, devlet dairelerinde işlemler, temizlik yapma, duygu yönetimi, psikolojik destek, hukuki destek yanıtları da verilmiştir. Verilen bazı yanıtlar şu şekildedir:

“En çok sanırım kendi kararlarımı verme ve karakterimi gösterebilmek konusunda zorlandım çünkü yurttan kalırken ceza almamak vs için çoğu şeye susardım ve kararlarımızı kendimiz vermezdik. Hep hocalar bizim yerimize karar verirdi. Dışarı çıkınca karar almak zorunda kalınca çok zorlandım. Ne istediğimi bilmediğimi fark ettiğim çok şey oldu. Kendimi tanımadığımı bile fark ettim. İnsanlarla ilişki ve iletişim kurmakta çok zorlandım.” Kadın, 23 yaşında

“Hayat hakkında her bilgi ve beceri lazım oldu yeni doğmuş çocuk gibi yemek, fatura, ev kirası, iş hayatı, bu konuların hiç birine vakıf değildik.” Erkek, 37 yaşında
“Aileye ihtiyacım oldu.” Kadın, 22 yaşında

“Kendimi nasıl koruyacağıma ve maddi olarak nasıl geçinebileceğimi bilmeye ihtiyaç duydum.” Kadın, 21 yaşında

“Bence en önemlisi bir anda sudan çıkmış balığa dönmemek için doğru arkadaş seçimine ve doğru bir çevre edinimine dikkat etmek. Çünkü suça karışma oranının yüksek olduğunu düşünüyorum.” Erkek, 52 yaşında

Katılımcılara “Sizce koruma altında yetişen çocukların yaşam becerilerini geliştirmek için neler yapılmalıdır?” diye sorulmuştur. Katılımcılar **hobi** edindirmeyi, **spor, sanat, cinsel sağlık, iletişim, para yönetimi, zaman yönetimi, stres yönetimi, eğitim** ve **seminerleri** belirtmiştir. Dikkat çekici ve tekrarlanan şeylerden biri çocukların “**birey**” olduğunun kuruluşlarda çalışan uzmanlar tarafından dikkate alınması gerektiği, çalışanlarının bu işin eğitimini almış **nitelikli** kişilerden oluşması gerektiği, **çocukları dinlemenin** ve **çocuklarla konuşmanın**, çocuklara bireysel alan/**mahremiyet** sağlamanın bir ihtiyaç olduğudur. Kuruluşların **izole** ve kurallı olmasının çocukların hayata hazırlanmasının önünde engel olduğu da belirtilmiştir. Bir diğer önemli yanıt çocuklara yaşlarına uygun şekilde “**sorumluluk**” verilmesi gerektiğidir. Verilen bazı yanıtlar şu şekildedir:

“Bu noktaya gelmeden önce daha yaşanılabilir mekanlarda yaşamlarını sürdürmeleri gerekir çocukların çünkü bu kadar toplu yaşamak nefes almaya bile kural gelmesine sebebiyet verdi.” Kadın, 21 yaşında

“Onları psikiyatriye ilaç yazdırmaya götürmek yerine düzgün iletişim kurup anlaşılabilircekleri sosyal hizmet görevlileri ile konuşturmak. Sosyal ortamlara çıkmalarını ve kendi iletişimlerini geliştirmelerini sağlamak. Onları yurt çocuğu olarak etiketlemek yerine birer insan muamelesi yapmak. Onları tiyatro, spor, sanat vb. ilgi alanlarına ve okumaya yönlendirmek.” Kadın, 23 yaşında,

“Daha fazla sorumluluk verilmeli ama bu sorumluluklar ders çalışma ve sınava hazırlanma sürecinde çocukları zorlamayacak düzeyde olmalı.” Kadın, 22 yaşında
“Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı personeline çocukların bir obje değil de onların da bir birey olduğunu anlatan detaylı eğitim verilebilir diye düşünüyorum.” Erkek, 24 yaşında

“Koruma kararının bitmesine yakın ve koruma kararının son bulmasından sonra hayata hazırlamak için psikolojik destek ve danışmanlık hizmeti verilmelidir. Yaşamı belli bir düzene kavuşuncaya kadar devam etmeli.” Erkek, 52 yaşında

Katılımcılara “elinizde sihirli bir değnek olsa çocuk koruma sisteminde neyi değiştirdiniz” diye sorulduğunda detaylı yanıtlar verildiği görülmüştür. Katılımcılar çocukların sevgi ihtiyacına dikkat çekerek her çocuğa ayrı ilgi gösterildiği, sevildiği, personel tarafından anlayışla yaklaşıldığı bir sisteme dönüştürmek istediklerini belirtmiştir. Katılımcılar sıklıkla personelin niteliksiz olduğunu belirtmiş ellerinde sihirli bir değnek olsa psikoloji ve sosyal hizmet alanında eğitim görmüş nitelikli personelleri çalıştıracaklarını belirtmişlerdir. Grup evi sisteminin işlemeyen veya sonradan bozulan yönlerine de değinen katılımcılar çocuklar arasındaki akran zorbalığına, uyumda güçlük yaşayan çocukların o evden o eve gönderilmesine, çocukların hırpalanmasına sebep olan sistemi değiştirmek istediklerini, ve en önemlisi sistemin şeffaf bir şekilde “denetlenmesi” gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca çocukların okumaya teşvik edilmesinin de altını çizmişlerdir. Bazı katılımcıların yanıtları şu şekildedir:

“Yazmak istediğim o kadar çok şey var ki inanın... Başta sadece çocukların kendilerinden küçük ve güçsüzlere şiddet uyguladığı ev sistemini değiştirmek isterdim. Bakıcı elemanların niteliksiz olması yerine gerçekten işini severek yapan nitelikli bakım elemanlarının olmasını ve çocukları okumaya yönlendirmesi isterdim. Zorunlu olarak çocukların bir sanat, spor vb. dalına yönlendirilmesini isterdim. Onlara iyi birer örnek ve yardımcı olan insanların olmasını isterdim.” Kadın, 23 yaşında

“Haklarımızın bize bir ders olarak verilip gerektiğince yerine getirilmesini isterim. Ama en büyük isteğim kurumların denetlenmesi.” Kadın, 23 yaşında

“Ev ablalarının çocuk halinden anlayanını isterim kafası ses kaldırmayanların evlerde çalışmamasını isterim.” Kadın, 23 yaşında

“Çocuğun hakkının ve iyiliğinin gözetildiği bir sistemin olmasını dilerdim. Kurumda çalışan sorumlu ve bakım elemanlarının özenle seçilmesini isterdim. Her il ve her kurumdaki çocuğun, gencin aynı imkan ve şartlar altında yetişmesini isterdim.” Kadın, 22 yaşında

“Okumak isteyenleri, okumaya ilgi duyanları ile, okumak ile alakası olmayanları bir arada tutmazdım. Okumak isteyenlere gerekli koşulları sağladım. Okumaya niyetleri olmayanları da hangi alanda ilgi ve becerileri mevcut ise o alana yönlendirme yapardım. Bunları okumaya zorlayarak zaman ve enerji kaybına neden olmazdım. Mesela marangoz olmak isteyen bir atölyeye, futbola ilgi duyanı futbol okuluna, araba tamircisi olmak isteyen bir oto servisine yönlendirirdim.”

Erkek, 52 yaşında

5. Sonuç

46 kişinin katılım gösterdiği ankete katılan katılımcıların Türkiye'nin 7 bölgesinden 38 ilde koruma deneyimi yaşamış kişilerden oluşması; ilkokul, lise, ortaokul, üniversite mezunu gibi farklı eğitim durumlarına sahip olması ve hem genç (21 yaşında) hem de ileri yaşlı (54 yaşında) olması anket sonuçlarının genellenebilir olmasını kolaylaştırmaktadır.

Anketlere verilen yanıtlarda en çok tekrar eden temaların başında “nitelikli” “vicdanlı” “işini severek yapan” personel teması göze çarpmaktadır. Anket sorularında verilen yanıtlara göre bir konuda desteğe ihtiyaç duyduklarında veya rahatsız oldukları bir konuda personelle iletişim kurmakta güçlük yaşadıkları görülmüştür. Katılımcılar psikoloji ve sosyal hizmet gibi hassas koşullardaki çocuklarla çalışma yetkinliği olan meslek elemanlarının istihdamına ve bakım personellerinin niteliğinin artırılması dikkat çekmişlerdir.

Bir diğer önemli husus çocukların koruma altındayken psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğu noktasıdır. Çocukların yaşam becerilerinin geliştirilmesi konusundaysa çocukların “izole” bir şekilde değil toplumla iç içe hayata hazırlanmasının altı sıklıkla çizilmiş, her ne kadar ev tipi sosyal hizmet bakım modelleri uygulansa da katılımcıların kendilerini “fanus” içinde ve toplumun “dışında” hissettikleri gözlemlenmiştir.

Nitekim kuruluştta öğrenilen yaşam becerilerinin korumadan ayrıldıktan sonra katılımcıların dörtte üçü tarafından kullanılmıyor olması kuruluşların "izole" yapısı hakkında önemli bir görüş sunmaktadır.

Çocukların eğitime devam konusunda yeterli düzeyde teşvik edilmediği, eğitime devam etmeleri durumunda elde edecekleri haklar ve alacakları destekler konusunda bilgilendirmeye ihtiyaç duydukları belirtilmiştir.

Kuruluşların denetlenmesi ihtiyacına, keyfi uygulamalara, hak ve hizmetlerin tüm kuruluşlarda aynı şekilde uygulanması gerektiğine değinilmiştir. Koruma altındayken çocuklara "haklarının" öğretilmesi meselesi çok defa dile getirilmiştir. Yaşam becerilerini geliştirmek için önce çocukların "kendi kararlarını verebilmesi" ve "sorumluluk alabilmesi"nin sağlanması gerektiği vurgulanmış, kuruluş içinde bile çocukların haklarına erişim için adım atmadığı belirtilmiştir. Böyle bir "büyüme" ortamı sonrasında korumadan ayrılma durumunda uyum, insan ilişkileri, iletişim, özsaygı gibi konularda sorunların yaşanması kaçınılmaz olacaktır. Korumadan ayrıldıktan sonraki süreçte çok güçlük yaşandığı, korumadan ayrılma sürecine de çocukların önceden hazırlanması gerektiği, iş yaşamında uyumda güçlük, etiketleme ve dışlama ile karşılaşıldığı, korumadan ayrıldıktan sonra da gençlerin psikolojik destek ve danışmanlık ile desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

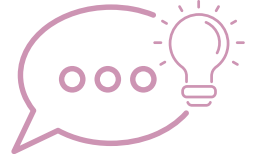

“

Esasında verilen yanıtlar yeni bir sistem oluşturmayı değil var olan sistemde çocuğun "birey" olarak değer görmesini, fikirlerinin dikkate alınmasını, çocuğa ilgi ve sevgi gösterilmesini, çocukların bireyselleşen ihtiyaçlarına özel yanıtlar verilmesini önermektedir.

”

6. Öneriler

6.1. Psikolojik Destek Hizmetlerinin İyileştirilmesi

Koruma altındaki bireylerin birçoğu psikolojik desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmesine rağmen, bu hizmetlere erişim konusunda zaman zaman zorluklar yaşanabilmektedir. Bu bağlamda, koruma altındaki her bireyin belirli aralıklarla bir psikolog ile görüşmesi, psikolojik destek hizmetlerinin daha etkin bir şekilde sunulmasını sağlayacaktır. Ayrıca, koruma altından ayrılan bireylerin uyum süreçlerini desteklemek amacıyla, bu bireylere en az iki yıl süreyle psikolojik danışmanlık hizmeti sunulması önerilmektedir. Psikolojik desteğin kalitesinin artırılabilmesi için, kurumlarda görevli psikologların düzenli olarak mesleki süpervizyonlar alması da faydalı olacaktır.

6.2. Karar Verme Becerilerinin Güçlendirilmesi

Çocukların yaşamlarıyla ilgili karar alma süreçlerinde zaman zaman dışlandıkları ve bu durumun bağımsız yaşama geçişte güçlük yaratabileceği gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda, çocuklara karar verme becerilerini geliştirmeleri için rehberlik programları sunulması ve bireysel seçim yapabilecekleri fırsatların artırılması önerilmektedir. Ayrıca, grup evlerinde çocukların yaşamlarıyla ilgili basit kararlarda bile aktif rol almalarına olanak tanıyacak "Karar Alma Atölyeleri" düzenlenmesi faydalı olacaktır.

6.3. Yaşam Becerileri Eğitimi ve Bireysel Yaşama Geçiş Programları

Koruma altında büyüyen bireylerin çoğunluğu, korumadan ayrıldıktan sonra yaşam becerileri eksiklikleri nedeniyle zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu sorunun önlenmesi amacıyla, yemek yapma, bütçe yönetimi, ev temizliği gibi temel becerilerin öğretilmesi büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda, bireylerin "Bireysel Yaşama Geçiş Programı" kapsamında ev bulma, finansal yönetim, sosyal ilişkiler gibi konularda eğitilmesi ve desteklenmesi sağlanmalıdır.

6.4. Bakım Sonrası Rehberlik ve İzleme Birimlerinin Güçlendirilmesi

Bakım sonrası süreçte, rehberlik birimlerinin bireylerle düzenli iletişimde kalarak, uyum problemlerine dair erken müdahale yapmaları sağlanmalıdır. Ayrıca, bu birimlerin, bireylere yönelik psikolojik destek, mesleki eğitim, sosyal uyum ve finansal danışmanlık gibi kapsamlı hizmetler sunması, bu sürecin daha verimli hale gelmesini sağlayacaktır. Özellikle, bakım sonrasında kurulan aile bağlarını destekleyici ve güçlendirici programlar, bireylerin sosyal çevrelerine daha güçlü bir şekilde tutunmalarını sağlayacaktır.

Bir başka öneri olarak, bakım sonrasındaki izleme süreçlerinin daha esnek ve bireyselleştirilmiş hale getirilmesi, her bireyin özel ihtiyaçlarına göre bir destek planı hazırlanması önemlidir. Bu planlar, yalnızca ilk aylarda değil, uzun vadeli izleme programlarıyla süreklilik arz edecek şekilde oluşturulmalıdır. İzleme birimlerinin, bireylerin istihdam, eğitim ve yaşam koşulları gibi temel alanlarda sürdürülebilir bir takip mekanizması kurarak, zaman içinde ortaya çıkabilecek yeni ihtiyaçlara yönelik destek sunması önemlidir.

Bunun için Bakım Sonrası Rehberlik ve İzleme Birimleri'nde istihdam edilen personel sayısının artırılması, personellerin sosyal hizmet, psikoloji gibi nitelikli destek sunabilecek meslek elemanları arasından seçilmesi önerilmektedir.

6.5. Personel Yeterliliği ve Çocuklarla İletişim

Kurumlarda çalışan personelin, çocuklara bireysel olarak yaklaşma konusunda zaman zaman yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle, personelin sosyal hizmet, psikoloji ve çocuk bakımı gibi alanlarda uzmanlık eğitimi almış olması ve bu alandaki bilgi ve becerilerinin güçlendirilmesi önemlidir. Ayrıca, çocuklarla kurulan iletişimin kalitesini artırmak amacıyla, personele çocuk hakları, travma bilinci, travmaya duyarlı bakım ve empati konularında düzenli eğitimler verilmesi faydalı olacaktır.

6.6. Haklar ve Sorumluluklar Konusunda Bilgilendirme

Koruma altındaki bireylerin, hem koruma süreci boyunca hem de sonrasında sahip oldukları haklar hakkında yeterli bilgiye sahip olamadıkları gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, haklar ve sorumluluklar konusunda düzenli bilgilendirme toplantıları ve seminerlerinin düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca, çocukların bu bilgilere kolay erişimini sağlamak amacıyla görsel materyaller ve rehber kitaplar hazırlanabilir. Üniversite eğitimi gören bireyler için burs, barınma ve diğer destek olanakları hakkında daha kapsamlı bilgilendirmeler yapılması da önemli olacaktır.

6.7. Denetim ve Şeffaflık

Kurumların daha etkili bir şekilde denetlenmesi ve bu denetimlerin sonuçlarının şeffaf bir şekilde paylaşılması, sürecin kalitesini artıracaktır. Bu çerçevede, bakanlık içinde izleme ve denetim için ayrı bir birimin oluşturulması, bağımsız denetim ekiplerinin oluşturulması ve çocukların görüşlerinin alındığı anonim geri bildirim mekanizmalarının kurulması önerilmektedir.

6.8. İzole Yaşamın Önlenmesi

Koruma altındaki bireyler, toplumsal hayattan izole bir yaşam sürdürdüklerini ve bu durumun bağımsız hayata geçişte zorluklar yarattığını belirtmişlerdir. Bu sebeple, çocukların sosyal hayata uyumunu artıracak spor, sanat ve kültürel etkinliklerin teşvik edilmesi gerekmektedir.

Bunun için Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın halihazırda sunduğu hizmetlerden (Gençlik Merkezleri, kurslar vb.) yararlanmak üzere bir iş birliği geliştirilmesi önerilmektedir.

6.9. Koruma Sisteminin Güçlendirilmesi

Koruma altındaki çocukların bireysel ihtiyaçlarına yönelik daha esnek ve özelleştirilmiş bir bakım süreci sağlanmalıdır. Çocukların sosyal hayata uyumunu kolaylaştıracak hobiler edinmeleri, iletişim becerileri kazanmaları, finansal ve zaman yönetimi gibi becerileri öğrenmeleri için mentorluk programları düzenlenmelidir. Ayrıca, çocukların yeteneklerine uygun alanlarda (spor, sanat, meslek) yönlendirilmesi amacıyla bir "Yetenek Haritası" çıkarılması önerilebilir.

Her çocuğun kendisine değer veren bir aile yanında hayata hazırlanması dileğiyle...

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

HAYAT SENDE HER ADIMDA ÇOCUK VE GENÇLERİN YANINDA!

Raporu Hazırlayan: Rumeysa Bozdemir
Tasarım: Kübra Ayrancıoğlu

İLETİŞİM

Kızılay Mah. Necatibey Cad. No: 27/11
Çankaya / Kızılay/ ANKARA / TÜRKİYE

+90 312 229 44 46 | 0552 159 50 56

bilgi@hayatsende.org

www.hayatsende.org | @hayatsendeorg